

А П Ъ С Н Ы

Ареспубликатә ҳәынтқарратә усқәартә «Апснымедиа»

2023 ш. апрель 20 № 19-20 (21.447)

А Қ Ы Р С И А Н Ц Ә А Р Н Ы Х Ә А Д У

Апсны Ахада Аслан Бжьаниа Апсны ақырсиан иашахатәцәә ирыдиниңхәалеит Мшапныхәә – Христос Игыларә.

Ақыр иапсоу хтәылауаа! Гәык-псыкала Апсны ақырсианцәә ишәыдыснхәәлоит Христос Игыларә, Мшапныхәә ду. Ақыр шәышықәсақәә раахыс адунеи зегь ақны аипш, Апсны иахыфәуеит Христос Игыларә иазку ажаабжь хазына. Уи ауаа абзиахь рхы архоит, апстазаара иакәгәыргьо иканатқоит.

Абри аныхәә лашә аены хара иаахарпшуеит агәшәтәра, иахзааигәоурыгәцәракра, хадгьыл гәакь ашкә гәык-псыкала абзиа-бара. Апстазаара нтәәра шақәым агәра гауа, иағәхтқоит аҗаацә-рақәә, аус аауеит, ахәыцқәә хаазоит, Апсны аитәрфеиаразы атагылазаашьақәә еицапәхтқоит. Абри аныхәә аены дарбанзаа-

лак игәаланаршәоит ауафы иб-зиабара, ихәә ицеишәара, нақ-аак ахәтыреикәцәра, аиҗабәцәә хәтырла рбара.

Абри аныхәә лашә иацу ацқәра, агәыразра неиаит дарбанзаа-лак игәәцәфы, фәнаҗыпхьаза, Хазшаз хихьчааит. Христос Дгылеит!

Апсны Жәлар Реизара Аиҗабы Лашә Ашәба ақырсианцәәи Мшапны азгәәзтауа атылауаа зегь ирыдиниңхәалеит Христос Игыларә Лашә.

Хәтыр зқәу Апсны атылауаа! Ақыр иапсоу афызцәә! Апсны Жәлар Реизара ахьзала гәык-псыкала ақырсианцәә зегь ирыдыснхәәлоит Мшапныхәә ду!

Мшапны лашә ныхәә апстазаара иасимволуп, ауаа рыгәқәә артәуеит гәыргәрыла, бзиабарыла.

Аиашахатцәра ныкәызго дарбанзаалак ақырсиан изы акырза атәнакуеит Хәикәырхәә итынха аиқәырхара, адоухатә малқәа рыхьзызаара, реихахара. Мшапны лашә еснагь иарлаша-лааит шәара шәымәә, атоурых дацпашәқәә, атрадициә тәулақәә реилкаарафы ишәыцхәрауеит, – иазгәәтоуп адныхәәларәфы.

Ашәартадара азцәарақәә ирызкны

Апрель 18. Апсныпресс. Апсны Ахада Аслан Бжьаниа Москвака иусуратә ныкәара аан, Урыстәылатәи Афедерация ашәартадара Ахеилак амазаныкәгәә актәи ихәтыпуаф Рашид Нургалиев дицәлеит.

Урыстәылатәи Афедерация ашәартадара Ахеилак аппарат апресс-мәцзура ақнытә ТАСС ахь адырраҗара зләкартаз ала, Бжьаниеи Нургалиеви арегионтә шәартадара азцәарақәәи Апсны асоциал-экономикатә реиарей ирызкны ргәәанагарақәә еибырхәеит.

«Иааиуа атуристтә аамтә хасаб азуны, ирылацәәжәеит Апсныка цсшәара иаауа Урыстәылатәи атуристцәә ршәартадара алыр-шара азцәарақәә», – иазгәәртәит Урыстәылатәи Афедерация ашәартадара Ахеилак ақны.

Апсны Ахада Иусцқәкәә

Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжьаниа Адгәыр Агрба изаамтанытәиу акласстә чын ианашьаразы Аусцқәкәә инапы аҗаишәит. Аусцқәкәә ақны иазгәәтоуп: «Ианашьазааит «Аиустициә 3 акласс иатәнакуа ахәынтқарратә абжьагәә» хәә изаамтанытәиу акласстә чын

Апсны Ахәынтқарра апрокурор Хада Агрба Адгәыр Нугзар-ицә.

Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжьаниа Дамир Кәытциә изаамтанытәиу акласстә чын ианашьаразы Аусцқәкәә инапы аҗаишәит.

Аусцқәкәә ақны иазгәәтоуп: «Ианашьазааит «Аиустициә 3 акласс иатәнакуа ахәынтқарратә абжьагәә» хәә изаамтанытәиу акласстә чын Апсны Ахәынтқарра апрокурор Хада актәи ихәтыпуаф Кәытциә Дамир Геннади-ицә».

Х Ш А П Ъ С У А А У Х А А Н Х А Р А З Ы

Апсны Ацынцтәылатә еибашьара аветеран Ерқан Кәтарба диит Тьрқәтәылан, Диузцәе ақалакь ақны. Иаб Бурхан итаацәарафы ирызхауан хөык ахшара: аиҗабы Ерқан, агәыбжьанытә Ерқан, аицбы – рахәшәазатә Зухаль.

Ерқан Диузцәе ашкол даналга аргыларатә институт дтәлоит. Данышәидас нахыс идыруан хылтшәтрала дшапсуоу, иабдуцәә Апснынтә Тьрқәтәылака ишахгаз. Уи атоурых еиҗагы еиликаауан акултуратә хейдкылахь аныкәара даналага инаркны.

1989 шықәсазы, енак «Амш агәеисбжьы» зыхьзыз апрограма ателехәәпшра ақны дшахәәпшүаз ибеит-иахәит Апсны, Акәә, аиҗабыра рышны ашәфәи ажәлар реизара, насгьы ақыртқәеи апсуааи реидысларақәә рызбахә. Ускан Апсны ауаажәларра-политикатә тагылазашьа шыуада-фхазгьы, иаарласны аиҗагыларәқәә аанкылан. Уи ажаабжь

адунеи ақны ишрылафыз еипш, Тьрқәтәылангьы ирахаит. Афар ахьейкәшәоэ лассы-лассы урт ахтысқәә ирылацәәжәон. Ерқан убри нахыс Апсныка сқоит хәә игәы итеикхьан.

1991 шықәсазы Кандид Тәрба Тьрқәтәылака инапхьара иабзоураны Адапәзар еиҗикааз афар рыкәашаратә ансамбль «Кавказ» иалаз гәыпшәык Апсныка ицоит хәә иахәит Ерқан. Оқтай Чкотуа ухәә ачкәынцәә дрыхәан иаргьы авиза издырхиет. Абасала Ерқан Апсныка дааит. Ишызцәә гәыпшәыки иарей 21-шәк Апснытәи Ахәынтқарратә уни-верситет аеазықатцаратә кәша итәлоит. Ерқан иизбыз дахьхәны дыкамызт.

Адыршәшықәсан, апшын рцарәфы апсшьарақәә анроу, Ерқан ишызцәә дрыцны Тьрқәтәылака дцеит. Аха, уа иканатцы уахгы-еынгы иызхәыцуаз, рыбла ихгылаз Апсны акәын. Атцара ашықәс фыц реазды-

рхион. Шымчыбжьа рыла шәпхьа Апсныка амәә иқәларц азызбаны ирыман. Аха, рацәак мырцкәә, Ерқан Диузцәетәи апсуаа ркултуратә хейдкылафы дшыкәз иахәит игәыпшәагаз ажаабжь – 1992 ш. август жәипшш рзы Қырттәыла Ахәынтсовет ар абцәарла еиқәных Апсны ишақәлаз. Диузцәе, Адапәзар ухәә апсуаа реизарақәә, аибашьара аанкыларазы рыкәгыларәқәә дрылахәын Ерқан. Игәы иалан август шәеижәихәба рзы Апсадгьыл ахьчаразы Апсныка идәыкәлаз рапхьатәи агәыпш да-хьызрцмааз. Авица лассы изеиқәмыршәеит. Аха дук мырцкәә Апсны адгыларазы Стампыл еиҗаахаз акомитет иканатцәз ацхьраарала авиза издырхиет.

26-шәк еицны Апсныка раара Гагра ахы ианақәитыртәыз аамтә иакәшәеит. Урт реихарафык Диузцәе еиуаз ракәын, икан Адапәзар инхоз азәык-шәыцкәгы. Атагылазашьа еилкааны, ақыртқәә хыпхьазарала ақыр иреитцәз ажәлар абцәарла ирыкәлеит хәә захәз шәыца атырқәәгәгы рыцааит. Азныказы Гәдоута, апсшьарта «Черноморец» ақны ишәнарцеит. Апсныка иаахьаз рапхьатәи агәыпш ашьтахь – ари ашбатәи агәыпш акәын. Ерқан

ишызцәеи иарей дук мтыцкәә Гаграка ииасит, аибашьцәә ргәыпқәә руак иалалейт, уа аеазықатцарақәә ирхысуан.

(Иацу 2-тәи ад.)

52 шықәса дшыртагылаз

52 шықәса дшыртагылаз, акыраамта ихыуаз ачымазара гәгәа иахкыны, ицстазаара далцит арепатриант, Аңсны Жәлар Реизара ацшыбатәи аацхыра адепутат, Аңсны жәлар Рҕынцтыәыләтә еибашыра автеран, «Ахы-Аңша» аорден ахпатәи ааазара занашыоу Сонер Неңыми-ида Гогәуа.

«Җымзқа рацхыа уи Җтампылынтәи диаргеит Москва ареабилитациатә центркәа руак ахы. Ари хәжәлар рзы, хатала сара сзы цәыз дууп», – Аңсныпресс аңны абас ихәеит Аңыза-министр актәи ихатыпуаф, ақытанхамәа аминистр Беслан Цьопуа.

Сонер Гогәуа диит 1971 шықәса август 19 азы Тьркәтәйлан, аңсуа мхаңырцәа рхылтцшырақәа ртаацәарафы.

1990 шықәсазы дтәлеит Аңснытәи ахәынтуниверситет афилологиатә факультет аңсуа абызшәеи алитературеи рыкәша.

Аңсныжәлар Рҕынцтыәыләтә еибашыра аан Нхытц-Кавказынтәи хатәгәацхарала иааз аибашыцәа ргәйп далан.

1994 шықәсазы Гагра ақалақь ахадара аиҳабы ихатыпуафыс дқатқан, 1995 шықәсазы – Гагра, «Башаран-коллекц» адиректор ицхыраафыс, 2000 инаркны 2005 шықәсазынза афирма «Елиф» адиректор хадас дықан.

2005 шықәса инаркны Тьркә-

тәыләтәи Ареспубликафы Аңсны Ахәаахәтра-ааглыхратә палата ахатарнакс аус иуан.

2007 шықәсазы Аңсны Жәлар Реизара ацшыбатәи аацхыра адепутатс далхын, аңынцыуаа кны аимадарақәа рзы аилак хадара азиуан. Уи иара убас Аңсны Жәлар Реизареи Ареспублика Венесуела Жәлар Реизареи рьбжыра аишызареи аусеицуреи рзы Апарламентбжыратә еилакы дахантәафын.

2012 шықәсазы Ахәаахәтра-ааглыхратә палата аиҳабы ихатыпуафыс дқатқан.

2016 шықәсазы «Жәларбжыратәи Афонд «Аңсны» апрезидентс далхын.

Цықәсларада идыруан аурыс, аңсуа, атыркә, аңглыз бызшәақәа.

Х Ш А П Ъ С У А А У Х А А Н Х А Р А З Ы

(Иауу)

Җнак, Аңсны Ахада иахы иуҕхыоит хәа адырра иртеит Ерқан. Иеааибитан Гәдоутәка дцеит. Уаҕа Ахада итанакуаз агәйп, чыда еиҕекаауан Кавказ Атрышба, аиҕагаф дитәхын. Азынаказы иеааникылазаргы, идыргалаз аус дақәшахатҕеит. Уи нахыс агәйп, чыда аңны еиҕагафыс дықан. Аха аамтақәак ршытахы Ерқан шаҕхыа ишызәа рахы дхынхәит. Гагрәтәи абаталион даләлеит. Аҕсадгыыл ахычафәа иахытахыз игылан, адца ахыроуаз ицон. Амала Ерқан ихаштзомыт, абцар ахызымхоз иахкыны, раҕхыаза аҗәйлара ианцоз абцар шимамыз, рөвыак иавтомат иацәз ахәызба аццны ишааникылаз. Цабьргны, ианвартәи аҗәйлара иара изы раҕхыатәи ҕышәаран. Уи нахыс, рацәак бжымсит, автомат иртеит, еиҳа ихы дақәгәйбуа дқәлеит.

Март 15-16 рзтәи аҗәйлараан акәзар, Ерқан дызлаз Шамиль игәйп, Гәймста ааадатәи ацха аңынза иназеит, аха азиас ирымсзеит. Ироуз адца инақәыршәаны уа рәааныркылеит. Атагылазаашыа ус ишыақәгәйлеит. Җытрак ашытахы ршытахкыа ихынхәит.

Ааҕынразы, Ерқан дызлаз агәйп, аеазыкәтарақәа мөаҕыргон, агәйп, чыда хәа изышәтәу ашкәгы ииаргеит. Адца злароуз ала, Ақәа араион иахытанакуа Цугуровка ашыа ихалатәын, егьрылдыршеит. Шаха-фымш ртыҕкәа аанкыланы итәан. Уи нахыс, адца анроу уантә илбааит. Амала уахы амәа иқәлаанза Владислав Григори-иҕа дышәпәлар итахуи хәа рархәан, дахыкәз инеит изықәтәаз ар рмашынақәа рыла. Ерқан иахыеипш ибла ихгылоуп урт ахтысқәа.

«В.Г. Арзынба адырра иртан амашынақәа ахыгылаз днеит аруаа ицны. Кавказ Атрышбагы уа дықан. Акомандирцәа драцәажәон. «Адца аназара шмариамгы, шәгәи еиҕамҕароуп, даараза агәеанызаарагы шәымазароуп» хәа дхалабжәон. Дахыхалапшуаз ибла сытшәазаарын. Уаанза ибзианы хәибадыруан. К. Атрышба ила адырра ситеит, амашына сылбаарц. Аха сара сөызцәа ааныжыны сзымылбааит. «Саҕамыз, сөызцәа срылцны цьаргы сзыцом», хәа аҕак наистеит. Акомандақатәа хәа игәимтәр ауамызт Кавказ исыдигалаз шсыдсимкылаз. Сҕагылазаашыа еиликаазар акәхап, иаемеимкит. Аха иубартә иқан уи ихы-иҕы ахыаа зцыз лахыеиқәрак шнықәлаз. Саргы, мап ахыацәыскыз ҕхасшьан, схы ласыркәит. Ускан даеакала ахымшапҕара сылшарымызт. Иаргы уи азоуп изысыдмцалаз хәа сгәи иаанагоит. Абас дхәхыззауан зегы, еиҳаракгы адиадиона акнытә Аҕсадгыыл ахычара иааз арҕарцәа. Аибашыцәа данрылабжәа хзықәтәаз амашынақәа рөынархәит».

Аибашыра иамадоу ахтысқәа рахытә Аҕсадгыыл ахычаф игәалашәарақәа рацәазаргы, игәйтшәагоу рылацәажәара ицәыхьантоуп, избанзар урт аҕстбарақәа рыцуп.

1993 шықәсазы, ишдыру еиҕш, аҕын зымехак тбааз раҕхыатәи аҗәйларақәа аанкылан. Аибашыра аинраларахы ахы дырхарц аҕшыган. Убри аамтәзы Шамиль аамтәла Нхытц-Кавказка дцеит. Абаталион аанпхгарафы дықан аштаб аиҳабы Җемур Жанаа. Ерқан дызлаз абаталион акны даннеи Шамиль дцахыан.

Гагрәтәи абаталион акнытә Ерқан ишызәа Гагрәтәи агарнизон ахы ииасхыан, иаргы уахы ихы ирхәит. Хатала иара игәйп аиҳабыс дықан Славик Чхинцьериа (ашытахы – ашыхақәа рғаныхыла Ақәа уахылаало, Гәйма – ацха ашыапафы дтәхәит).

Ашынтәраан зымехак тбааз аҗәйларақәа хацыркын Ақәа иахагылоу ахәкәа ркнытә аҕа иқәцаразы. Аҗәйларақәа рфы ақәғиарақәа аазыргәшуаз аҕсуа еибашыцәа ргәйпкәа руак далан Ерқан Қәтарба. Сентиабр 20 рзы Ақәа иахагылоу ахы харакқәа руак ала илбаауан ргәйп. Раҕхыа ахы ихалазгы иреиуан.

Ерқан дызлаз агәйп, Гәйма (Шрома) ақыта ала ахәкәа ркынтә илбаауан аҕа дыҕхыацауа. Атагылазаашыа даара иуадафын, ашыхарафы аибашыра зламариамыз ала. Абар, Ерқан ишигәлашәо:

«Аиҕахысрақәа раан хҕәйп акнытә аҕхыа ирхәит Ерсын Чкәа, Усама Гьечба, нас Омар Цәышба. Саргы ақырткәа гранатаршәгәла ианхыс аҕыҕақәа рыла схәын.

Убасканоуп Бахадыр Абаҕба ишыапафы ҕәбәала ахәра аниоуз. Хыхы, ишаскыаганы Усама дыхәны дыштан. Амш аилашәарахы ахы анарха агәйпкәа руак еиҳабыз, Аҕсны еиуаз Валери Чкок ацхырааразы иҕааихәит ишшәартәзгы. Амәа дшыкәыз ахы икәшәеит, уи ацхыраара шиоузгы дырзеиқәмырхәит. Ақырткәа ахынтәхысуаз 50 метра еиҳамызт, ихысуан ауп, – рхәтақәа хәра хәхы изнеицзомыт. Ахәра зауз хаҕысы штәз реиҕәахыан, ихәта дышхәызгы зхы рцәызгаз Зураб Цынцәал, уаха аҗәабжә азгәи издыруамызт. Хацхраара рәазыршәон, аха иауаны хәа икамызт. Алашыцара ианалага, еиҳа ианаатынчраха, Бахадыр дхәазаны мацара мацк тақа дылбаарц илбәит – дахышытәз атыҕ даара иманшәаламызт, акәылашәа дырбартан. Дышнеиуаз аҕацәа дгәартәит, иахыиэхсуаз даеа быжы-хык илалеит. Хәызцәа алашыцара рхы иархәаны убаскан ацхырааразы анеира рылшеит. Аҕхыа Бахадыр далыргеит, урт ражәала – иҕысы штәз еилхаргеит, ашытахы Омари сарей халыргеит. Хахыкыгы машынала Афон-ҕыц ахәшәтәйртәф хнаргеит. Уантә Омар Гаграка дрыштыт. Бахадыри сарей хаз-хазы ауадақәа рфы хашыртәит. Хахәратыҕкәа ҕыркәит. Адыршәены, ашыжы изласахаз ала, Бахадыр иоуз ахәра изхымгакәа иразкы кыафәхәит. Дхәҕхәит агәәҕыра дузлаз, абаа ду еиҕш хзыкәгәйбуаз хәыза бзиа».

Ерқан ихатагы ҕытрак ашытахы Гаграка диаргеит, мызкы ахышәтәйртәф дыштан. Абасала, Аиааира амш дахыаҕылаз Гагрәтәи ахышәтәйртәф ауп. Арадио ала ирахаит Аҕсны Арбцар Мчкәа Егры ахәаафы Аҕсны абирақь шахадгылаз. Уи еиҳау агәйрәара иҕстазаарафы икамлацызт. Зегы еидырныхәалон. Уи нахыс, ахышәтәйртә заа иаанижыт, ахәкымыцәа азин ширымтөзгы. Ерқан иахыагы даараза игәи даллоуп Бахадыр дахырыҕхәз.

Аиааира ашытахыгы Аҕсны иахнагоз ауадафракәа игәи кармыжыт Ерқан. Амалахазгы игәи иҕеимкыцызтиҕысдгытәл ааныжыра, ихазы уи лакәақрада иизбхыаз акәын. Иаҗәа ишәлеитцоз еиҕш, аибашыраан амчкәа зегы зыкыз, хыкәкы хадас иқаз аҕа иқәцара акәын. Хәжәлар иаадырҕшыз аидгылара иабзоурахәит Аиааира. Уи ашытахы акәзар, еиҳагы иуадафыз усны иқәлеит ахәынцқарра ашыапы ақәыргыла, аекономика арҕиара амәа анылара. Шаҕхыа аидгылара ду аарҕштәын, атынч ҕстазаара шыақәыргылатәын. Ахшыөеилцарей аидгыларей раамтәзы, аекономикатә блокеи инаркны акыр аҕынгылақәа цәйртәуан. Урт зегы ириаанын ҕхыака ицалар акәын атәйла аанпхгарей ажалари.

Ерқан игәлашәоит, аибашыра ашытахы даараза ахныкәгәра шыцәгәз. Аха аибашырафә иаиаиз ажалар ргәи карыжыр кәломызт. Зыҕсадгыыл акны ианхаз ишызцәеи иарей еиҳагы ахантарақәа шырныруазгы.

Зразкы зыҕсадгыыл иадызхәалахыз Ерқан, Тьркәтәйлака днабжысзаргы, шаҕхыа Аҕсныка дхынхәит. 1996 ш. Аҕсны Ахада икны аус зуаз ахәаанырцәтәи хыынцыуаа рымадаразы акомиссия аиҳабы Оқтаи Чкотуа Аҕсны Жәлар Реизара – Апарламент ахы депутатс даналырк, итыҕан аматура дахадырҕылеит Ерқан. 1998 ш. акәзар, Аҕсадгыыл ахы архынхәразы ахәынцқарратә еилакы хәа хазы ианышыақәгыла, ахантәафы ихатыпуафыс дшыақәдырҕәбәоит. Арака инеизакны өеижәиҕа шықәса аус иуит.

Ерқан 2006 ш. дыоурахәит. Абасала даеа аҕсуа таацәарак аҕстахәит – Ақәатәи аҕхәызба Фатима Кьец-ҕхәи иарей рыҕстазаара еилартәит. Иахыа хык ахшара раазоит: Сабина Н.А. Лакоба ихы зху Ақәатәи Ашыхыруаа ршкол аҗәабатәи акласс акны атцара лтоит, Милана – абыжыбатәи акласс, реитцы – ахатарҕыс Аинар актәи акласс акны дтәоуп. Абасала, ртоурыхтә ҕсадгыыл акны еиҕагылоит Қәтәраа рабиҕара фыц. Уи ала Ерқан игәтақкәа руак назеит, даҕызгәдууп.

«Аҕсны азахцара ашытахы хәжәлар еиҳагы рееидкыланы аизхара амәа иацырцартә аҕагылазаашыа роуит. Аибашыра калаанза еиҕш, аибашыраангы хыаақәа еиҕшын, ақырткәа хархәаеирц иштан, аха хәидгылара еиҳагы иҕәбәахәит, Аиааирахы хкылнагеит. Хәжәлар рдоухамч хәикәнархәит. Ахәаанырцәтәи аҕсуа диаспорақәагы рыбба еитцнахит, рмилаҕхдырра шытнахит, ртоурыхтә ҕсадгыыл ахы ихыаҕшуа иалагеит. Хәжәлар рдоухамч ахәынцқарра арҕиара ианазтәахыгы, хысхырак аарҕштәымызт. Ауадафракәа шыкәзгы, ахәынцқарра иаҕхыз аусқәа реиҕекаараан, рызбараан ауаажәларрафы ахыаақәзгы цәйртәуа иалагеит. Урт агәынамзарақәа цәйртәуан. Изыхкызгы, сгәаанагарала, аекономика иацыз апроблемақәа роуп. Аха урт риааиразы аееидкылара ацынхәрас, аееикәйтхара кәло иалагеит. Ахақәйтәра аңхуа, ххәтә хынтқарра анышыақәыргылатәхә, изаауа хзымдыруашәа зны-зынла аҕагылазаашыақхә кәлалон», – игәаанагара хәцеишишон Ерқан.

Аңсны – Урыстәйла

Аусеицуразы аиқәышахатра

Аңсныпресс. Аңсны Очамчыра араион Удмуртия (Урыстәйла) Алнаштәи араион акультура, атуризм, ацарадырра, аспорт, ақытанхамәа ухәа рғаныхыла аусеицуразы аиқәышахатра рнапы ацарцит, – иаанацхауеит Очамчыра-информ.

Абарт амшкәа рзы Очамчыра ақалақь иаҕааны иқан Урыстәйлатәи Афедерация Удмуртиатәи Ареспублика Алнаштәи араион аделегация. Уи напхгара аитон араион ахада Алексеи Семионов.

Апрель 15 азы имәафысит

Удмуртиатәи аделегацияи Беслан Бигәаа аҕхы днаргыланы Очамчыра араион аанпхгарей, араионтә Еизара адепутатцәеи реицылара.

Уаҕа аганкәа иазгәартәит арегионкәа рыфбагы русеицур, аишызаратә еизыкәзаашыақәа рырҕиара акырза шрыцаркуа.

Аганкәа ахамтақәа еимырдеит. Удмуртия аделегация Очамчыра араион хымш иқан. Ирбейт атуризми ақытанхамөеи рғаныхыла икоу алшарақәа, иара убас атоурыхтә тыцкәа.

Аиааира ргеит

Астамыр Гәынбей Мараҕ Кокоскәрией аиааира ргеит, Баграт Пандари иакәзар, ахацәа рыфәнуцка ахы иакәйтны аиқәцаразы Ацентртә федералтә округ ачемпионат ацыз ҕхыахы ианашыахәит, – иаанацхауеит Аңсны аспорт азы Ахәынтеилакы асаит. Ачемпионат мөафысуан Брианс.

Уи мөафысуеит Даҕыстан, Каспииск ақалақь акны ииун алагамтәзы.

Аспортсменцәа заазыз азыкәцащәа Җемур Цьопуеи Даут Лазбей роуп.

Владимир Анқаб диижътеи 95 шықаса ҕит

ҲААМҢА АЦӘЫМЗА

...Иажәакәа хгәайәғ мөахәастайас икәйоуп, Шәғәпъхә ашәтқәа хырхәошәа збоит. Хаамҗа ацәымза – хиаша, хдуней, Хгәыбракәа ргәыбра – хәҗсадгьыл айеи.

Саида ДЕЛБА

Владимир Платон-иҗа анысхәо, иансахауа, мамзаргы ишымтак санапъхьо, зеггы рапъхьа иргылан сыбла иаах-гылоит, хастудентра ашықәсқәа раан, зеггы ирылхәхәо ирылагылаз харцафду ихафсахьа. Урт ашықәсқәа ирыдхәалоу хтыск аҗхьащәа ирдырузарц, исгәала-сыршәоит. Иара зеггы рапъхьа гәыла-пъсыла дапъсуан. Уи ашьтахь акәын ианиргылоз арҗиара, аусура...

Ауниверситет аҗны имөаҗысуан апартиатә еизара. Уаҗа икәгылар зылшоз апартиа иа-лаз ракәын. Владимир Платон-иҗа ицхы-раарала аизараҗы азцаара хадақәаны рыкәыргыларга збан: а студенттә билетқәа, азшьатә шәкәқәа, иара убас рапъхьазатәи ауниверситет аусзуоцәа ражәахәқәа зныз «Труды»... рҗы аҗсуа бызшәа зынза ишарбам. Хыхь еиқәыҗхьазоу зеггы қырғашәлеи урысшәалеи еиқәыршәан. Аҗсуаа ауниверситет аҗны аус зуаз хәтәк ирдыруан, иқәхаргылоз азцаарақәа, иақәшахәтхәит: Алеко Гәарамиа, Алықьса Папасқыбар, Олег Дәмениа, Иаков Гәбаз. Арт ишырдыруа, иагышадгылауа Владимир Платон-иҗа ихаихәеит. Ақтә зал тәын. Апрезидиум ахь инашьтын а студентцәа рыхьзала ақәгыларга азин қарцарц, сыхьзи сьжәлеи, ақәреи анцаны. Аизара мөаҗыган акадрқәа рыкәша аиҳабы Тәлордава.

Аизара антәамҗазы ажәа сырҗеит. Акафедраҗы саннеи, итәаз шырацәаз анызба, азныказы исцәыуадао хәит ацәажәара... Азал аҗы икәз Влади-

Вл. Анқаб Москва адиссертация анихьчоз абас иеилахәан дцеит

мир Платон-иҗа (иара апартиа далазамызт), зеггы даарылсын, акафедра ааигәара дааит! – Бапъхьа, бымшәан, ара ҳақоуп! – иҳәан, уа ааигәа даангылеит. Иахьагы исгәалашәазом сшапъхьаз. Иара урыс бызшәала ишын... Уаҗа ишьтыхыз азцаарақәа иара илапъш рхын. Ацыхәтәан сьпъхьоз саналга, Владимир Платон-иҗа, иҳы-иҗы иихала-шо дыспылеит. Урт азцаарақәа иқәхаргылаз рымзбар қалазом, – шәгәы кашәмьжыын хәа даацәажәеит. Дарбанзаалакь, дахьықазалакь ижәлар рҗоурыхь, рлахьынцә дазхәыцуазароуп, уи илшо қайтцозароуп. Иахьатәи аизараҗы ишьтышәхыз азцаарақәа аҗсуаа хәҗста-заараҗы акы зцазкуа зцаарақәоуп... Ихтыс дузза хәит 1980 ш.

хәажәкыра пъшьба рзы Асовет мчра ашьақәыргыларга амш азгәатара. Есышықәса а студентцәа хыбрак аҗны хәизон. Уи ашықәсан аныхәа аоаҗыра мап хәҗыркит. Иаахтны ихақәмақаруа аҗынза, хәизаны хәажәкыра пъшьба азгәахәтәрц рхәеит. – Азәгы азин имам шәара аиҗыларга еиҗышәкааз аиҗықьара, шәара шәымшәан, сара уа снейуеит, – хәа хәихәеит Владимир Платон-иҗа.

Аиҗыларга даара аинтерес атаны имөаҗысуан. Аресторан «Москва» ишыншоуан ирхәоз ашәақәа, икәашон, ажәеинраалақәа ирыҗхьон... Аиҗыларгахь иааҗхьаз арцаоцәа еихьышәшәа-еиҗышәшәа иааит. Азәызатцәк Владимир Платон-иҗа ишәтаху иахьышәтаху хәа дхәдгылан, дхәлагылан. А студенттә еилазаара иқанатцәз ахәарала, ари ахәылпъаз Владимир Платон-иҗа имөаҗыгон. Уи уаҗа еиҗеиҳәон, а студентцәа иргәалаиршәоз аҗсуа тәоурыхтә мшқәеи арыцхәқәеи зеггы ирыцын анапейнкьабжәкәа. Ус, акыраама цахьан еиҗыш, аресторан «Москва» аиҗыларга аиҗекаара азин хәзымтәоз рцаоцәақәак злаз аҗыпъ ааоңалеит. А студентцәа зеггы адрухәа Владимир Платон-иҗа даарыгәтыларкит. Амикрофон зкыз хәоет ду ибжы а студентцәа инахәлашәит: – Хәҗсуа жәлари а студентцәеи ирыдныхәаларц хәуниверситет арцаоцәа рхәтарнақәа ааит... Уи иажәакәа «идыргъхашьазар» акәхап, адныхәалара нықарцан, «рус» ылымтәуашәа анырба аресторан пъшьаала индәылцит. Уи аамҗазы ақыртәуа жәлар ирыдыз-цәылоз лекторцәақәак рцаажәа-рақәеи рхымөаҗыгашьақәеи ахааназ иаххамыштәуа хгәатцәҗы иаанхәит.

Иаазамҗацәа аиҳараоҗык иҳәлаиаазаз апартиотизмра, имыцәазо, имкьатазо хгәатцәҗы иаанхәит. Иара ихафсахьа икәицмцаны назаза ихацзауеит. Ускан а студентцәа рҗы еиҗекааз аҗсуа

литературатә кружок алахәылацәа иахирбаз, хәзнитцәз аиаша мөа есаиара итбаахоит.

Афырхәтәра аазыргъшуа ахацәа роуп. Уи ифырхәтәра ифырхәтәам алацәажәашьа имам. Ауаф иашахәа зыжәлари зыҗсадгьыли рзы иҗоу рлахьынцә кьаҗеуп. Урт рьжәлар ишрыхьзизауа мацара рьҗстазаара иалтәуеит.

Лассы-лассы ихьз хәҗакуп. Аҗсуаа ирызкыз азцаарақәа рҗы икәгыларакәеи иҳьамтрақәеи хәштра рыкәымкәан иаанхоит. 130-оҗык аҗсуаа рнапы зцароҗыз ашәкәгы инапы атәоын.

ААУ рапъхьазатәи аушьтымҗацәа гәыпъоҗык икәхцәз ахәара ала, ААУ аректор Алеко Алықьса-иҗа ауниверситет аҗны ихьз зху акабинет аартразы ашәкәы иааоҗы хьахәа-пәахәада дадгылеит. Акабинет ашьақәыргылареи аитәрҗиареи Аҗсны Рапъхьатәи Ахада Владислав Арзынба ифонд ала еиҗекаан.

– Аҗсны иахапәоу аҗтақәа ааххәазар, аҗсуала аҗсуа таацәарақәа аазазар, амшын нырцә иҗоу хашьцәа рьҗсадгьыл ахь ирхынхәызар, сара аҗәра зҗоит Хәҗсадгьыл Аҗсны аҗсы ише-ивнаго, ашәтыкакачра, аизхәара амөа ишаныло, – иҳәон Владимир Анқаб.

Еснагь хьаас иман Аҗсны аҗеиҗыш. Ибжы неитцых дала-цәажәон, Аҗсны Қырғтәыла иаламкәа, ахы иақәитны аҗазаара. Уи игәахәара зқәоҗыла атәицәа рьҗсы ақәцаны, ахақәитра азаарҗеит. Хәибашьцәа ираҗхьагылаз, хшыоҗла, дыррала адунеи хәзырдырыз Владислав Арзынба ибзоураны.

Апоет дахьыз, иахьызхәз иқыҗа Хәаҗ абжьаратә школ ихьз ахуп. Уи ирҗиареи иуси ипатриотизми хәашьра ақәымкәан иаанхәит. Уи арцабыргуеит ААУ аҗны ихьз зху акабинет имөаҗынаго аиҗыларакәа. Уи аиҳабы Ахра Анқаб есаиара акабинет аусура ахәақәа иртбаауеит.

Владимир Анқаб иажәакәа, игәымшәара, иҗәбәара хьша-хда иалоуп. Апоет, атцарауаф ихьз хәра хьы игәадуруоп! Уи хаамҗа иацәымзоуп.

Гугуца ЦЫКЫРБА

ХШАПЪСУААУ ХААНХАРАЗЫ

(Алҗарҗа)

Абри ахшыоцәк ианцәуа аибашьра аветеран иазгәеитҗеит: «Ахеиқәырхәреи аибашьраҗы аиааиреи анхәлаша, уи ашьтахь апроблемақәа рхала избәахоз цьахьшөзар қаларын. Убартқәа зеггы ажәлар рҗыза ижәа иқәхаит. Инагзатәыз зеггы азәи-өиҗыҗеи рьла мацара иқалозшәа иахәаҗышуан. Аибашьраан еиҗыш, Аҗсны Ахада зеггы илапъш рхызар акәын, аханатә еиҗыш ижәлар рзы ихь деиҗзоызт. Зыжәлар анызаара иалызгаз аҗыза атынчраангы иғәтәкы хада дацәахәтәуамызт. Зным-зар зны Аҗсны ахьпъшымыра азхәтәра аамҗа шааиуаз аҗәра игон. Уажәы-уажәы аҗагыла-зашьа царны иаақәгылон, ашәартара еснагь иқан, аҗа дшәтәхазгы уи дзанышәоымызт. Ажәакала, ажәлар тьынч инхәртә-инцырәтә аамҗа тьшәынтәаламызт. Абартқәа зеггы аҗиара иаҗышык-лаҳәуан. Аибашьраан Аиааи-

ра згаз ажәлари урт рҗеицәа фырхәцәеи атынчраангы Аиааи-ра аус ишахәтәз иацырцәртә изықаломызт. Аизхәыцреи, ахшыөеилацәреи, амчқәа реидкылареи аҗхьаҗаҗы ианатәхәа, ахеиқәырхәра атәкы ацәы-зуашәа иқәлеит. Дәҗе ганкала – аҗа мышкыгы иғәтәкы хәымгақәа дрыцәхьацәуамызт (иа-хьа уажәраанзәгы убас дааиуеит, иеирхиоит, имч иазирхәуеит). Хәра хәҗхәртәынчызшәа хқәлеит».

Хәра хәҗхәртәынчызшәа хқәлеит» – абасала Ерқан иғәтахәыцрақәа ургәылархәлоит. Цабыргны, аҗышәарақәа раамҗа мясыцызт (иахьа-гы амөа ханымтцы). Иқалап азцаатәқәа зеггы рхала избәахөзшәа хрыхәаҗышуазтгы, Ерқан уи зыхькыз иреиуаны дахәаҗышуеит харҗәаашьа змам зцаатәык. Абар, игәаанагара: «Зыҗыҗхьазара рацәам амилаҗ хьы аибашьра зегьрыла ааха дуны иқәлеит. Иахьурхәлак-гы, даараза ацәыз дуқәа ро-уит хәжәлар, уааҗысыралагы, доухәлагагы. Иузышыкәмыргыло,

иузышәыртәауа акәны иаанхәит абиҗарак аибашьра иахьалазыз. Аҗстбаракәа рыдагы, усқан уреигәыргьбартә, дааразагы урықәгәыҗыртә еиҗагылаз аҗар шақәнаҗеит, цьоукы хымхәа-қәаны, цьоукы ргәабзиара уашәшыраны иаанхәит. Ас ала уанахәаҗышуа – абиҗарак рыҗиарагы ашьара иқәнаҗеит, ари адемографиягы бәбәала иа-хьысит.

Дәҗеакгы. Аибашьра қалаанза хәжәлар еиқәырханы иаар-гоз аҗсуа идеология есаиара иҗысхәоит, изыхькьозаалакыгы уи хәжәлар руасхыр уашәшәы-ранатәуеит».

Аҗагылазаашьа ахырхәртә иаша ылнахьртә иқәтәтәу аганахьала-гы абас дазхәыцуеит аибашьра аветеран.

«Аидгылареи, аихәтцылареи, агәреибагареи ридеология шьақәгылар аҗсуарагы, ххәтәи бызшәагы еиқәхоит, аҗстазаара бзиагы рзыпъшызаауеит хәжәлар. Амала урт рымац зуша, зааҗсарга адызтауа ибзианы

изықәтоу ауаа адпъхәлалатәуп. Ускан аполитикагы, аекономикагы, акультурагы, аҗсуарагы рхышыҗтра ианылоит. Ахәтә инте-рес ааста ажәлари ахәынцәрреи ринтересқәа зыхьчә, ирхәтцыло еидкылар – хьы еиқәхархоит. Амөа иаша хәымкьақәа пъхьаҗа хцәлароуп. Аҗар бзиа хәмоуп, урт рымчи рдырреи ахәынцәрреи ажәлари рныкәгара иазкхароуп, хмилиҗ рдоухә иацныкәауа. Хыпъхьазарала аҗиара шатахуҗы, ишацәхәтцәымгы, акрызцәзкуа – хәжәлар рдоухә ыртәым. Убри ауп Аиааира ага-разы амч хәзтәзгы. Ахаангы аҗызацәа раамҗа хәа изықамлац, еҗықалом. Амилаҗ интереси аҗыжәара зтәтәуи хәамҗазы ахәынцәрра ада изықалом. Уи ауп мыруга хадас иҗоу. Зеггы ахәынцәрратә знеишьа ала избәахәлароуп, ахәынцәрратә хьыцрагы ацны.

Хшәпъсуауа хәанхәразы, хәжәлари, ххәынцәрреи, хдоухәи реиқәырхәразы аидеология зцу амилаҗтә идеиа ауп хәикәзырхә,

иахцәызуагы, зәызыпъсауагы шьақәзыргыло.

Хәзшәз сихәоит, абцъарла Аҗсны ахьчәра, аиқәырхәра хәлшәзар, Аҗсадгьыл ахьчаоцәа рфырхәтәра аҗыргъшы ала хҗеиҗыш ахьчәрагы хәлшааит.

Аҗсны Ацынцәылатә еи-башьраан иҗоу Аиааира 30 шықәса анахьтәуа аламҗалаз Ерқан Қәтарба гәыкала ирыдыны-хәлоит аибашьра авете-ранцәа, хәжәлар зеггы. Аиааира изахьымзәз, уи ашьтахь ираам-тәмкәа зыҗстазаара иалтхьоу Аҗсадгьыл ахьчаоцәа иара изы ахаангы хәштра рықәым.

«Аҗсны иамоу ахақәитреи ахьпъшымыреи наунагза хәжәлар иратәашьазааит, атынчра рыгымза-ит, аҗеиҗыш бзиа рзыпъшызааит. Аҗеиҗыш бзиа акәзар, хнапы иакуп, уи иазааҗсалатәуп. Аид-гылареи амчқәа реидкылареи ххәынцәрра аҗиара иазкызаа-ит», – абас иажәа хиркәшеит Леон иорден занашьоу аибашьра авете-ран Ерқан Қәтарба.

В. АҗХАЗОУ

Агәалашәарақәа Аибашыра амқала

Ақыртүа-апысуа еибашыра еилгеижьтеи 30 шықәса хрықәуп, Ааха иахьанзагы ирацәащуп зыхьз, зыбабақәа хымдыруа афырхацәа. Хәара атахым, хьызрацара хәа акәмыт хцеицәа аҗа ишиҕагылоз, аха хымпыада иаҗахуп доусы иыбаба, ихамеигзара атцәара, алацәажәара. Насгы иаиуа абиҕарақәа рымадара.

Ирацәащуп аибашыра атема-ла ацәажәара мап ацәызуа, цыоуки рзы уи хьантоуп, ахәра ртытыгоуп, аеа цыоуки ахыргара иашьтам. Ишыҕазаалак, хәра иахуалпышыоуп хфырхацәа рырцәажәара, рыхтыскәа тцааны акыпыхь азныжыра.

Хәра хықәшәеит Апыснытәи ахәынтқарратә ансамбль иалахәу, Апысны зәапсәзтәыи артист хәа ахьз хараки зәапсәзтәыи Нур Қажь-ипҗа Аиба.

Хцеицәа иашақәа зегь реипыш иаргы ихәтаак алоуп сынтәа 30 шықәса зыгьдуа хиаиара ду!

Нур Қажь-ипҗа Аиба шьтрала Отхара ақыта датәуп. Абжыратә цара даналга ашьтахь дахысуан аррамацзура Мурманск. 1979 шықәса рзы далалейт Уасил Царгәыш напхгара зитәс ашәахәареи акәшареи Апыснытәи рхәынтқарратә ансамбль. Абар сынтәа 42 шықәса цуейт аказара ду амқәа данужьтеи. «Адуinei ахи атцыхәеи иахысит Нур Аиба балетмейстерс аус ахыиуа анасамбль артистцәа.

Уи игәаларшәо абалетмейстер ихәоит: «Акыр атәым хәынтқаррақәа хакәшахьейт абри аамта итагзаны, хәра агастролькәа хаман: Тьрқәтәыла, Бырзентәыла, Африка, Мексика, Германия. Ахтны-қалақь Афина агастролькәа хаман хшыҕаз ауп Апысны ақыртүа-апысуа еибашыра ишалагаз. Ханызкышкы инарзынапышуа ахәапшыцәа рыла итәыи азал ду акны ақәгыларәа хәешазыкахцәо, аугапыс пухәыизбак дааины ихалхәеит ари ажәабжь хлымзаах. Аиҗабы ихәеит аконцерт мөапыгәтәуп хәа. Хгәы тьышәауаз ажәабжь шхәахзгы аконцерт хацыркын минуткәи афымтрала. Уи ианарпышуан хә-миллионшык зкәынхо Қыртәыла 100 нызкышкы аугапысыра ахыкәнхо Апысны афәпыхьа ианарпышыиз агрессиа. Аамта мгакәа Апысныка амқәа хәкәлейт. Кьерч хәаит, апаром хәкәтәеит, уака хәра ихәкәшәеит 150-шык инареиханы аказакцәа, ханеибадыркәа ирхәеит дара Апысныка ихәцхраарц ишцо. Ус Шәачанза хәазейт, уантәи агуманитар чашыла зларгоз аҗбала Гәдоуҗака хәзхытцит.

Сөызцәеи сарей ххатәы харцәыла автоматкәа ааххәеит. Хәлалейт Ренат Қарчаа еиҕикааз Ақәатәи ашбатәи амотохысратә баталион.

Иаҗтахын хәтәла узлахәыи ажәыларакәа ркнытә угәалашырақәа:

– Рапыхәтәи ажәыларәа сьзлахәыи, ианвар 20 рзтәи ажәыларәа ауп, Гәымста ацхакынза хәаит, дсыцын Бено Адлеиба, илтшәадахаз жәылароуп, хәлцит Ашадатәи Ешыра ала. Уи ашьтахь командирс дсыман Вова Кәакәаскыыр.

Салахәын иара убас зегь реиҗа ишыаартәырахааз ажәыларәа, март 15-16 рзтәи. Хәра хцәыртцит асаркы хәа иахьашытоу, Вовей сарей уа хәицәызит, нас уи ашьтахь дыхәны далыргейт.

Хәра «Зелёный дом» хәа изышытоу афынза хназейт, ирацәащны хөызцәа тәхейт, сгәалашәарафәы еснагь икоуп ақәыпшызакәа шыҕыа, 17 шықәса иртымсыцыз Анқәаб чкәынаки Немальцевы, рыхьзкәа сьздыруам, урт икарцәо, ргәымшәараз Апысны Афырхацара рытәтәуп, убрака итахагәышеит...

Март 18 рзы ахьатра хәкәшәеит, аимадарала адырра хәртеит шәхьамцыр калом хәа, убасқан уантәи алтра ус имариамыт, дхәцхрааит, ипысы ххоуп хәа ххәар ауейт Автандил Гарцкиа. Сара уантәи далызгейт хөыза Гена Амцба, ишыапы хәын, асаркы акынтәи дызгейт, азы дсыманы стәлейт, цас иауазшәа Гәымста хыш-хытәо илеиуан, аха анцәа имтәны исылшейт иеикәырхара, иахьагы пьшзала дыкоуп.

Уи ашьтахь, сара саапышит Гәдоуҗа ахәышәтәыртәфәы, салашыкыны сыкәмзи, аконтузиа сьмазаарын.

Дысгәаласыршәар стахуп чыдала, убра ихәцыз, милаҗла иақыртүаз амедиахәшыа Ира Гоцерице. Лара аиаша гәатәны апысуаа дхәдгылейт, ихәкәлаз амиләт хаха дырәагылейт. Лара шьтрала Гагра датәын. Ақыртцәа Гагра рнапәфәы ианыкәз ргышәыгра лара шәатәла илхысит. Лгәатцәфәы ифыхаз рцәымбьра хәаак амамыт.

Ашәафәы ханыкәз ихәны икәз хәибашыцәа азәырөы дрыхәеит, ақыртүак дыхәны днахгейт, амалахазгы иааигәа дымнеит. Нас излахахаз ала ларгы цәгыапышышәала дтархан. Ахәлымч танатцы аиаша иазыкәпоз апысуаа дхәдгылон, лыхгы ақәылцит хәра хиаша.

Нури Аиба иахьа аус иуейт иказара ахьызыржәхаз, Апыснытәи ахәынтқарратә ансамбль аколлектив акны.

«Мышкы иадамхаргы абьар шытыхны ажәыларәа ицәз – зегь фырхацәоуп», хәа ишәуан апысуа журналист нага Борис Тьжәба, Апысны ахәкәитра аза-азгаз хфырхацәа дрыхцәажәо. Доусы игәы зыбылуа изанаат дазаапысартә анцәа аамта кәйтәаит х-Апысны дгылафә. Уаха ихамбааит аибашыра.

Наира САБЕКИА

АТӘАНЧАЦӘА АШӘКӘЫ ИҢАРГАЛОИТ

Аңсныпресс. 2023 шықәса хәажәкырамза 1 инаркны латцарамза 31 акынза Аңсны еитамқәапысуейт атәанчацәа рышәкәтагалара. Уи азы ақәцара рыдыркылейт Аминистрцәа Реи-

лазаара аилатәарафәы. Асоциалтә еикәыршәареи адемографиатә политикей рминистр Руслан Ацьба айтәшәкәтафәра шымқәапысуазы адырра кәйтәит.

Уи ишәзгәейтәз ала, хәажәкырамза 1, 2023 шықәсазы ашәкәтагалара иахысыз атәанчацәа рхыпхьазара 49573-шык ркынза иназейт. Зынза мшапымза 13 акынза айтәшәкәтафәра иахысит 30889-шык. Аиҗарак атәанчацәа Ақәа ақалақь афәы ауп иахыынхо.

«Ақәа ақалақь афәы инхоит 11457-шык атәанчацәа, урт рахьынтә иахьазы айтәшәкәтафәра иахысит 6609, мамзаргы даеакала иухәозар, 57,7%. Ашбатәи атыпәфәы икоуп Гагра араион, арака икоуп 7 848-шык атәанчацәа, урт рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 5 628-шык, мамзаргы даеакала иухәозар, 71,7%», – хәа ихәеит иара.

Гәдоуҗа араион афәы инхоит 7976-шык атәанчацәа, урт рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 5486-шык (68,8%). Ақәа араион афәы икоуп 2570-шык атәанчацәа, урт рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 1912-

шык (74,4%). Гәылрыпшы араион афәы инхо 3430-шык атәанчацәа рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 2259-шык (65,9%). Очамчыра араион афәы инхоит 5533-шык атәанчацәа, урт рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 3356-шык (60,7%). Ткәарчал араион афәы инхоит 4403-шык атәанчацәа. Урт рахьынтә айтәшәкәтафәра иахысит 2639-шык (59,9%); Гал араион афәы инхо 6356-шык атәанчацәа ркынтәи айтәшәкәтафәра иахысит 3000-шык (47,2%).

Айтәшәкәтафәра ахыкәкы хәада акәны икоуп – аеспублика асоциалтә еикәыршәара ақәшақәа рфәы ашәкәы итагаләу атәанчацәа рхыпхьазара цкәа аилкаареи ашыкәыргәгәареи, иара убас зыпстазаара иалтхьоу, аха убри аан уи азы адыррақәа ашәкәы итагаләмкәа иаанханы икоуп атәанчацәаеи атәанчафратә еикәыршәара алзыршо егырт ахтыскәа раарцшрей. Айтәшәкәтафәра иахымысыз атәанчацәа атәанчахәы аиуразы асиакәа ирныххоит. Ианаамтоу уи иахымысыз атәанчацәа ртәанчахәы анаанкылаз амш инаркны ирызшәахоит. Иарбоу афәхәара анафс ашәатәкәа мөапыгахоит атәанчафәы хәтәла арзәхәл аналейтә ашьтахь. Ашәкәтагалара анафс асоциалтә еикәыршәареи адемографиатә политикей Рминистрра Аминистрцәа Релизаарахь уи алтшәакәа рзы адыррақәа нанашьтуейт. Ақәцара анагзаразы ахылапшыра идцоуп аҗыза-министр ихәтыпүаф Сергей Пустовалов.

«АМШЫНЕИҚӘАФЫМЦАМЧ» АИҖАБЫ ҒЫЦ

Аңсныпресс. Аэкономика Аминистрра Адцала Цьынцәал Тәмыр Иван-ипа Ареспубликатә унитартә напкы «Амшынеикәафымцәмч» адиректор хадас дкәтәоуп. Тәмыр Ацьынцәал 2007 шықәса раахыс Ақәа ақалақь ахадара Амуниципалтә унитартә напкы «Ақәатәи СУЕС» адиректорс аус иуан, афымцәмч аускы афәы – 1996 шықәса инаркны. Абри азы адырра кәнатәит Аңсны аэкономика Аминистрра апресс-матцзура.

Рамин Зингишвили «Амшынеикәафымцәмч» адиректор хәа инапынтәкәа акынтәи ихы дкәйтәуп. Уи «Амшынеикәафымцәмч» адиректор хәа

инапынтәкәа ркынтәи ихәкәйтәразы изныкыкәа ахәара кәйтәхьан, мшапымза, 2023 шықәсазы икайтәз ахәарагы уахь иналацәны. Ари азбамта азфымцәстанция-2 Аиҗарта қыралә аҗара азцәара акала иадхәаланы

иқам. Икоуп афымцәмч адефицит хәсаб азуны, азфымцәстанциякәа – (1, 2, 3) Аиҗартақәа реитәшыкәыргыларәа хәдара злоу зцәараны икоуп. Аҗыза-министр идтә инакәыршәаны, аэкономика Аминистрра Ахәынтқарратә мазара анапхгараҗарей априватизацией рзы ахәынтқарратә Еилаки Ареспубликатә унитартә напкы «Амшынеикәафымцәмч» алархәны Азфымцәстанция-2 Аиҗарта атехникатә тагылазаашыа агәатара мөапынагоит. Иара убас қыралә аҗара иазку аикәшахәтра апрокект аус адуларәа мөапысуейт.

АПРОГРАММА ШҖАҚӘНАРҒӘҒӘЕИТ

Аңсныпресс. Аминистрцәа Релизаара аамта кьәкәк итагзоу анапхгараҗарәтә хыкәкытә программа «2023 шықәсазы Аңсны имацүи ибжыратәуи аусдыкыларәа адгыларазы Апрограма» шьақәнарғәҒәеит. Иарбоу апрограма инакәыршәаны, имацүи ибжыратәуи аусдыкыларәа асубиекткәа

рекономикатә хырхара ашьтыхра хыкәкыс икацәны, ахәынтқарра акынтәи афинанстә цыраара роулоит, хәа адырра кәнатәит Аңсны аэкономика Аминистрра апресс-матцзура.

Апрограма иалкаахоит ахәынтқарратә финанстә цыраара аҗара аҗагылазаашыақәа

зегьы. Иарбоу Апрограма алахәхаразы лшарақәас икоуп аилкааразы иадцәалазар кәлоит Аңсны аэкономика Аминистрра иатәу ахәынтқарратә Аинвестициатә матцзура ахь. Уи атызтып: ақ. Ақәа, Пушкин имқәа, афәны № 16, абизнес-центр «Гәдоу Плаза», 3-тәи аиҗагыла, аофис 3.3.

Ашьхатәыла – Аңсны

Сашья ишья зурц...

Леон иорден занашьюу айбашья аветеран Иамзи Капба хайфецаажара хацыркуа иазгэлтеит, абьяр шьтыхны еибашья ацара, агэабыра лылшоит хэа ахааназгы лгэи ишаанамгоз. «Абомба тфэацбжкэеи ахысыбжкэеи ансахауаз зегь рагыха ахычарта агшаара иашьталоз сара сакэын. Сашьцаа шыца: Езаабееи Нырбееи еибашьяуан, ахгьатэи сашья – Руслан дхэычын, ашны дыкан. Айбашьяуан, Езаабееи Гэымстатэи афронт ахь дагеит, уа деибашьяуан. Уи айбашьяуан еилгаанзагы ихатэ шызеи иарей рбашья хмоуит, рыхшара – Аслани Беслани айбашьяуан цонаты Арасазыхь, рандуи рабдуи ркны икан ртаацэеи дарей еикэганы.

Нырбееи Мрацашэаратэи афронт акны деибашьяуан. Псеитакра хэа ахырбэбэарта акнытэ ашны данаалоз, ласы-лассы «сара стахар, схагыпган еибашьяуан бара бца» – хэа сеихэалон, аха сара ускан, «иухэо закэызеи, уи сара исылшома?» – хэа атак истон.

– Сашья Нырбееи итахара ашьтахь, «ашэара» исымаз сыхкэеит, хабацаа рахь исымаз агэау сгэацаф еилашуан, уи исейхэоз ажэакэагы сыхь «иитагыжьюан...» Сашья декабр 26 рзы Тоумышь ахабля ахакейт-тэраан дтахеит. Ахымш аены, декабр 29 рзы игысыбаф анышэ ианамхда аухацэка, сани саби сныркыларц даара рыгешыршэазгы, сыхшара шыца Хацьярати Алиаси ааныжыны сашья ишья ауразы еибашьяуан сцеит, дхэацаажэон айбашьяуан аветеран.

Хайфецаажэараан Иамзи Капба иахэиталхэеит, «Агэымшэаразы» амедал занашьюу лашья Нырбееи дантахоз, фыц ииз ихэычы лбара дшахьымзаз. Иара игысыбаф рыманы икыта гэакы Арасазыхька амфа ианыкэыз аамтазы «дтыгыхэозар Оксана лыхьышэца» – хэа ззиэхэахьаз, фыц агьстазаара зауз асаби Оксанагы Ткаарчалтэи ахшараиртахьтэ лаб ишныка амфа дрыманы икэын. Ажэакала, «Ацэгеи абзиеи рышыхэа еивцоуп» шырхэо еигьш, Капаа ргэарата акны енак азы агэырбэарей агэыршэеи еикэшэеит. Ифахцеит гьстазаарак... Иит гьстазаарак...

Ахырбэбэартафэи лнеирей леибашьяуантэ мша хацыркуаи дазаатгыло, Иамзи лажэа дналагеит.

– Мафэахэаранза асы шытан, Баслахэаа ргэыгы сакэшэеит, командацтафэи с дыкан Даур Киртазе (ашьтахь дтахеит). Аухацэка ажэылара ишон, саргы срыццеит. Хэарада, айбашьяуан сымбацыт, сашьцыламыт, азныказгы икасто сакэымшэеит. Рагыхэатэи ацхыраара акацаразы сеитцахомыт, агэыр акацашья ухэа амедиахэшьа лзанаат шсымамызгы, урт саарывафэило рагыхэатэи ацхыраара акацара сылшон. Аха автомат уиакара саманшэаламыт, уигы сдырбейт, нас хэыч-хэычы рацэак мыртыкэан сашьцылеит, ахархэашья сцеит.

Ажэылара хашнеуаз, «Аду-неи зегь лашеит». Сара исзымбатэбараха, ари закэызеи? – хэа санцаа айбашьяуан Питка Зыхэба (ус иаххэон, ашэкаы дша-

ну сгэалашэом), «ари зениткоуп» – хэа атак ситеит. Анафс сеикэирхарц збаны, сыршэны атабиа сьнтаижиыт.

Иамзи лажэакэа рыла, гьытрак ашьтахь, Баслахэаа ргэыгы акнытэи диасит Леон иорден занашьюу Гиви Цулукиа гьызас дьзмаз Тоумышьаа ргэыгы ахь.

Кэтол акытан, Тоумышь ахабляфы, Валикэа Мшьелиа ифнатафэи ахырбэбэарта хаман.

Тоумышьаа ргэыгы акны ирацэафэи Арасазыхьаа рычкэынцэа. Даур Аргэын(дтахеит), Руслан Капба (Валикэа-ица) сқытантэи

аршыакауаа рацэафэи хэра хэа рхы рханы ишааиуаз аабейт. Азныказы хэафэи иааз «хрыткэар» – хэа ауп. Уи аамтазы, сшыза амедиахэшьа Раиса Бэынцэи-гьха «хагысы штоу хабацаа рнапатака хкалар аткыс, еибашьяуан ххала ххы агэабыр, «бааи ихамоу арткэацга ала хэагэахэап» – хэа сабжыалгеит.

Аха, сара «мап, зны баангыл, икало аабап», – схэеит. Уи акэхеит, «Ацэма имгысыша аматэ азылакэуеит» хэа згэыца хэакэыз атанк еибамгеит, хэибашьяуан «ашышкэамсгы» ршыакеит, хэргы хэикэхеит. Цэара аанда ахыхаракыз ихыцтэын, цэара адгьыл ушьтаианэи ухэазар акэын. Сара сшызаа мацын акнытэ, ахаракыра ахытра сцэыуадафэи еснагь, исыцхрааны сыхрыжьюан. Раиса лоура назан, уи еиха илымаран.

Х а з ц е и б а ш ь у а з ацкэынцэа акыр злаз, иарбан уадафразаалак алтра зылшаз ракэын. Исгэалашэоит, Арасазыхьтэи аргыс Зураб (Бака) Ахсалба данырхэ, Игор Ломиеи Шьалуа Гэырцакэи ал-цлакэа рымахэкэа хтэаны, алабакэа еидыгсаланы, ицэаны ахэи дьзынрдоз катэны, дьшытыхны Ацара агэынза дшааргаз. Ахэи ицаланы дахыргоз Раисеи сарей хрыцын. Аха хэыцэеи хэрей хэикэызит. Шьтахька ханыхынхэуаз, шыоуки амшын афыкэахь иагеит, даца шыоуки акыта агэахы рхы дьрхеит.

Раисеи сарей хашнеуаз дэеиужьк хнадгылеит, бзиашэа, быргк дахпэулан, аминакэа шыцаз хэикэеит. Хэахьца хзымдыруа, амфа хэацэыкэаны, хэыцэеи хэрей хшеиштэз, атыхэтэаны хэибашьяуан.

Акэа ахакейт-тэраан акэзар, Елыр ацэа акны айфахысра бэбэа аныкала, ахэра зауз х-шык айбашьяуан лыманы Акэака амфа дшыкэыз азгэацо, Иамзи «амфа хшыкэыз ахэра бэбэа змаз абазакаа ирейуаз, зхатэга-гыхарала еибашьяуан хашьяуан гьстазаара далцит. Егырт ианхаз шыца ахэца Акэатэи акалакэа хэштэырта акны инагеит. Уи аамтазы сшыца айбашьяуан Егрыка амфа икэын, сара урт рыхьзашья сымамыт», – лхэеит лшыца дрыцны Егрынза дахзынамзаз лгэи иалны.

Иамзи дьзцеибашьяуан азэырышы дьызгыдуны, Агыны Афырхэца Мираб Кышымариа, Владимир Ануа, Агыны Афырхэца Дима Кэаца (айбашьяуан ашьтахь дтахеит). Адамыр Бганба, Гиви Цулукиа, Робик Габниа (дтахеит), Роман Хэцым (излак иабазом айбашьяуан иоуз ахэра иахкэаны), рызбахэ халхэеит. Урт айбашьяуан ацэафэи агэымшэарей афырхэцарей шаадырпэуаз азгэлтеит.

Иамзи Капба айбашьяуан ашьтахьгы, Лаца атэра далахэын. Иахэа ар ркны аус луйеит, арраматэура дадхэалоуп. Арасазыхь акыта Еизара адепутат далхуп, шыца арпэарцаа дрануп, ирызхэуеит шыца лматацаа. Ажэакала, 63 шыкэса дшыртагылоугы амчи алшарей ааргышуа, лыгысадгыыл аматэ азылуеит. Лыгысадгылы лыжэлари аамта бзиа рзыгышызар лтахэуп. Ларгы уи дахыбаамзаант.

Алиса ГЭАЖЭ-Гьха

АТУРИЗМ АГАНАХЬАЛА АУСЕИЦУРАЗЫ

Ацсныпресс. Нижни Новгород акны Акэа акалакэ Ахадара Амуниципалтэ унитартэ наплакы «Арго-Инвести» Амуниципалтэ автономтэ усбарта «Акалакэ Нижни Новгород атуризм азы Аусбартеи» атуризм аускх аганахьала аусеицуразы айкэшахэтра рыбжэарцеит. Абри азы адырра канатэит Акэа акалакэ Ахадара аофициалтэ сайт.

Айкэшахэтра рнапы атэаршэит «Арго-Инвест» адиректор хада Леуан Адлеибееи Амуниципалтэ автономтэ усбарта «Акалакэ Нижни Новгород атуризм азы Аусбарта» адиректор Олег Тихо-

нови. Аганкэа атуризми жэлэрбжэаратэи атуристтэ хырхартакэеи рыфеиара иазку аусмфэагатакэа еицынарыгзалоит. Аганкэа атематикатэ семинаркэа, астал гьежыкэа, егырт аинтерес зцоу аусмфэагатакэа рымфэаггарала амилатэи арегионтэи атуристтэ ассоциациякэа, аилазааракэа, афирмакэа, анаплакэа рыбжэара еицырзыфеидоу аусеицура афеиара иацхраалоит. Уи ацэа «Арго-Инвести» Краснодари Казани акалакэкэеи атуризм аускхы афы аусеицуразы Айкэшахэтра рыбжэарцеит.

Аеазыкэацаракэа ирхысит

Ацсныпресс. Ацсны апрокуратура Хада ахатарнакэа ахэаанырцэтэи ахэынцэаракэа рзинхьчаратэ усбартакэа рхатарнакэа рзы азанаатэ дьрра афазара ашьтыхра апрограмакэа рыла аеазыкэацаракэа ирхысит, хэа адырра канатэит Ацсны апрокуратура Хада аофициалтэ сайт.

Хэзтоу ашыкэс, хэажэкырамза 27 инаркны 31 акынза, апрокуратура Хада аусеилыргаратэ кэша айхабы Амчба И.Ш. Урыстэылатэи Афедерация Аусеилыргаратэ комитет Санкт-Петербургтэи Академияфэи апрограма «Ацифратэ валиутеи ацифратэ финанстэ активкэеи рхархэарала икатэаз ацэгыоуракэа раарцшрей реилыргарей» ала аеазыкэацара дахысит.

Хэажэкырамза 27 инаркны

мшацымза 7 акынза Урыстэылатэи Афедерация Аусеилыргаратэ комитет Москватэи Академия квалификация ашьтыхра афакультет афы апрограма «Акриминалисттэ техника алшаракэеи уи ахархэара атактикеи» ала аеазыкэацаракэа ирхысит Ацсны апрокуратура Хада Аусеилыргаратэ усбарта апрокурор Амчба А. Л., Акэа акалакэ апрокуратура аусеилыргаратэ акриминалист еихабы Дгьебиа А. А., иара убас Акэа акалакэ апрокуратура аусеилыргаратэ Академияфэи апрограма «Ацифратэ валиутеи ацифратэ финанстэ активкэеи рхархэарала икатэаз ацэгыоуракэа раарцшрей реилыргарей» ала аеазыкэацара дахысит.

Ашәкәы ґыц

«Терент Чаниа»

Аигәа Аңсны ахәынт-Ақарратә шәкәтыжыртәґы итрыжыит еицырдыруа акритик, алитератураґааа, Д.И. Гәлиа ихыз зху Ахәынтқарратә премиа занашыуу Руслан

Қапба ишәкәы ґыц «Терент Чаниа». Аґыжымґа рызкуп абаахәтәра злаз апоет, апрозаик, апублицист, ауаажәларратә усзушы Терент Чаниа ипґстазаарей ирґиамґақәей.

Аґарауаа Р.Қапба аңсуа шәкәыаааа чыдала рыпґстазаарей рырґиаратә мәей ирызкны 23 шәкәы ґижхәейт. Иґґарадырраґы урґ шырда зґазкуа атыпґ ааныркылейт.

Ашәкәы ахәаатуа аґхәаәааас иацу аңны Т.Чаниа инаидхәаланы далааәажәоит апоет дахыз, дахәаазз иқыґа гәакәа Кәтол ажәйтә-аґатә, абырґәа инадыркны аңсуа интеллигенґия рхатарнақәа ирымадоу ахґыскәа дырзааґылауа. Игәалаиршәоит ақыґа еиуоу ашәкәыаааа аґарауааи азәыршы, иара убас аґазара амаґ азызуаз. Кәтолаа рахыґа автор амоноґрафияқәа рзыкхәейт Иван Папасқыр, Борис Гәыргәлиа, Платон Бебиа.

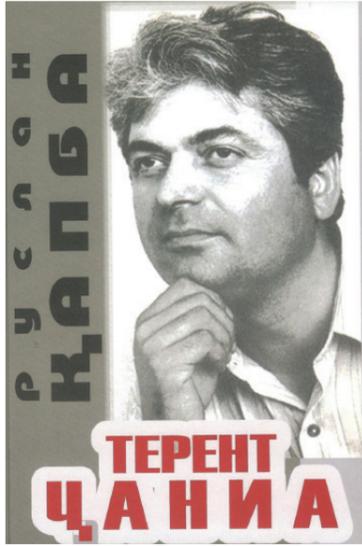
Р.Қапба уажәтәи ишәкәы ззыкыз Т.Чаниа иаыззәа дреиуан, 1950-тәи ашықәскәа ралаґамґаз абжәратә школ ахыґказ Тамшы ақыґан еикәшәейт, аґараґы еицырґон. Амилаґтә лиґературазы цәызыны икалейт Т.Чаниа 2021 ш. рзы ипґстазаара иалґра, иахәаґы аңсуа шәкәыаааа хәаас ирымоуп арґиааы дахырыпґхаз, игәалашәараґы дырззом. Ашәкәы автор Р.Қапба ашәкәыааы иуаажәлар дрылаґыланатцы, иныбжәаршә-аабжәаршәны диґәәажәон, амоноґрафия ааґазы ииґахыз аматериал еизигон, еикәиришәон, уи нахыс ааґра далаґоит. Автор итахын Т.Чаниа ипґсы ґанатцы ашәкәы аґыґра дахызар, аха зегы хазшаз инапы иануп. Шышықәса рапґхәа Т.Чаниа ипґстазаара ґахґәейт. Ихәаґы дазпґшын, хымпґада, изкыз аґыжымґа абара. Ишықәлазаалаґы, иахәа аґхәааааа ироуит иґыжбу амоноґрафия.

Автор инартбааны далааәажәоит ашәкәыааы ипґстазаара, уи иабипґара иаґданакуаз ирыпґылоз ауадааґрақәа, ахәанґарақәа. Аха, иаґа ус акәзарґы, рґәы карыжыуамызт, аґейпґш лаша аґәра ргон.

Т.Чаниа иқәлааәа реипґш, Кәтолтәи усқантәи аашықәсатәи ашкол даналґа Тамшәтәи абжәратә школ аңны иґара иаґиґейт. Аґынґыґәыләтә еибашыра Дузза ашыґахәтәи ашықәскәа рзы ахныкәґара цәґан, аха адоуха аґхәа изырыґылоз арпґарцәа аґаралашара реазыркит.

Т.Чаниа ашкол данґазґы алиґература дазґәлымхәахәан, ихәтәы жәейнраалақәа рыаґра далаґахәан. Ақәатәи арґааґратә инстиґит даналґа нахыс еиґаґы алиґератураґа рґстазаара далахәейт.

«Ашықәс хәанґақәей хазшаз илыпґхей» зыхыз ашәкәы иаґәылоу еидызкыло ахқәа руак аңны иаагоуп ашәкәыааы игәалашәарақәа ркнытә уызґәлымхәаша акыр ахґыскәа. Урґ зегы

алитература аґиара апроцесс иадхәалоуп, насґы иґарей иусурей ирымадоуп.

Арґааы инысымәа зегы еилыххәа иаадырпґшуейт, уи алиґературей аґазарей шака дырзааиґаз, ашәкәыаааа реипґш, акомпозиторцәей ашәахәааааи шиґәауаз. Иажәейнраалақәа жәпақы ирылхны ашәақәа шапґырґоз, ишынарызоз.

Абар урґ ахґыскәа урґәылазырпґшуа ашәкәы злейшәоу атемақәа: «Аґабырґхәа иахылґыз», «Срейґахом сракарамзарґы», «Аґара ашәақәа», «Аажәабак», «Ахы напқәа», «Бара быда», «Аґа хашґа дықәнатц», «Ан лхәґсахәа Терент Чаниа илирикаґы», «Апоезия алапґшхәаа», «Аепикатә шымґақәа», «Апоет ипроза» ухәа еґыртґы.

Инеидкыланы ашәкәыааы ипґстазаара еипґш, ирґиара аґанқәа зегы ирыхәаажәоуп, хаз-хазы ирзааґылоуп апоезией апрозеи ирыґаркуа ажанрқәа, ажәейнраалақәа реипґш, аепикатә шымґақәаґы. Автор инартбааны иґиґауейт Т.Чаниа ипоезией ипрозеи, аамсґашәалаґы ахәшыра риґоит. Акырза уаднапґхәлоит аґарауааи ашәкәыааы реиґәәажәарақәаґы. Абарґқәа зегы амилаґтә лиґература аґиара амәа уазхәадырпґшуейт. Алиґература аґоурых азы даара хәартара рылоуп.

Ус анакәа, шықәсыла Р.Қапба аус здиулоз амоноґрафия аґахәы наґзаны иахәоит, автор игәґакґы наигзейт. Уи зегы ирейхәу хамґоуп.

Р.Қапба аґыжымґа алаґамґаґы иазґәейтәи: «... сара сзы амилаґ гәадура иацырқәоу акы аңны исыпґхәааааа, зызбахәа имоуґы ашәкәыааааа урґ рырґиарей рыґґара насыпґс иахышыо ауп. Аґхәаґаґы аґґарадырра аус аңны аусумґа ґыцқәа рапґдарей рґыжырей иразкы иалазааит хґарауаа хәтәрақәа ирейуоу Руслан Хәаней-ипґа Қапба.

В.АЖӘАНБА

Аґґарадырра

АНЫШӘАґШЬ АґґААРА ИАЗКНЫ

Урыстәыла анаукақәа Ракадемия Асубтропикатә наукаґа центр аґарауаа рґәыпґ Ақәа ақалақь акәша-мыкәша анышәапґшәамехак иазкны аґґарауаа усурақәа мәапґаґейт хәа адырра қанатґоит Урыстәыла анаукақәа Ракадемия Асубтропикатә наукаґа центр апресс-маґзура.

Ас еипґш икоу анышәкы Урыстәыла иахәаґанакуа иуґылазом, уи ачыдарақәа рахы иаґданакуа ирааәаны иалоу аихей алиумини роуп. Аихәа иахкы анышәа иаааааааа аґшәтәи аанахәоит. Ас еипґш анышәкы аихарак асубтропикатә абыґыкәақәа бнарақәа ирызчыдакәашыаны икоуп. Урґ аихарак иахыуґыло ґыпґқәаны ипґхәааааа – Алада-Мраґыларатәи Азия, Австралия мраґыларатәи ахәта, иара убас Аладатәи Америкей Африкей. Аңсны ас еипґш икоу анышәкы Калґыґатәи алақәыра инамаиашаны иуґылоит. Анаукаґа усзуааа аґеодезиятә усурақәа раламґалазтәи аґыпґ аґґара мәапґыргейт, анаааааа аґәаґарақәа рзы ихымґадатәи ахкқәа еизыргейт.

Анаааа иазпґхәаґәааоуп Урыстәыла анаукақәа Ракадемия иатәу В.В. Докучаев ихыз зху Асубтропикатә наукаґа центр амузей азы адґыл еилаґәыґәкәа ралхәа. «Иазпґхәаґәааны ихәмоуп х-хкы инарынапґшуа адґыл-климатә ґаґылазаашәақәа рґәаґара: иаааааааа адґыл (адґылбжәаха Абрау) аәеждґыл (Шәаґа Ду иахәаґанакуа), адґылқәпґш (ақалақь Ақәа акәша-мыкәша).

Ахырхәртә ґыц аконцепция абасала икоуп: еиуеипґшым аґсабара-климатә ґаґылазаашәақәа, еиуеипґшым аґеолоґиятә шыаґақәа, еиуеипґшым анышәақәыларәа ахкқәа, еиуеипґшым адґыл ачыдакәашәақәей уи иадхәалоу аґсабаратә аґырақәей шыақәдырґылоит, иузейкәымґхо еидхәалоу, иаааааааа икоу аґсабара абиолоґиятә, аґеохимиятә, ухәа арбаґақәа, иааизакны аекосистема аґаґылазаашәа аадырпґшуейт», – хәа еиґалхәейт Урыстәыла анаукақәа Ракадемия Асубтропикатә наукаґа центр аґеоекоґиятә аґсабаратә

процессқәей рлаборатория анаукаґа усзуаа хада, абиолоґиятә наукақәа рдоктор Лолита Захарина.

Аусурақәа рымәапґараґы активла ахыраара қарґон Аңсны анаукақәа Ракадемия ахәтарнақәа. Арака ааигәа аааанк алархәны анаукаґа конференция мәапысит. Уи ахәаақәа ирґаґзаны, а-хәынтқаррақ рґарауаа рпшыәеймдара алыршан, иара убас ишыақәґыларц зылшо анаааааа русейцура азы атема ґыцқәа алкаахейт. «Сара даара гәахәарыла исыдыскылоит хәнаукаґа центри Аңсны анаукақәа Ракадемиятә аґарадыррей аґоурых-культураґа ґынхә ахычарей руск анаааааа, аґґарадырратә усурақәа реиґынаґзарей ахызалыршахо. Аңсны ичыдоу аґеоґрафиятә, ахауатә ґаґылазаашәақәа инарымаданы, еиуеипґшым анаукаґа усхкқәа рґы аґышәаратә аґарақәа рзы акыр аинтерес зґоу ґыпґны иаанхоит», – хәа иазґәейт Урыстәыла анаукақәа Ракадемия Асубтропикатә наукаґа центр адиректор.

ВЕРНИКА ХАґБА ЛЫҚӘґИАРА

Аңсныпресс. Ақәатәи алиґейнтернат 9 ақлаас аґааы Вероника Хаґба автомат (Калашников-АКМ-7,62) аимыхрей айбыґарей рзы уаанза ишыақәлырґылахәыз арекорд еиґаз арекорд ааґхәа ишыақәлырґылейт. Уи лыдґа налызґейт 10.57 секунд рыла, хәа Аңсныпресс акорреспондент диґәәажәо, ихәейт аґараиурґа арратә ус арґааы Звиад Шенґелиа. «Ақәаи арекорд шыақәырґылан жәабранмза, 2023 шықәсазы имәаґысыз аицлабрақәа рґы. Лара усқан актәи аґыпґ аанылкылейт. Лыдґа анаґаразы 13.03 секунд лцәаґейт. Аеазыкаґарақәа рґы, уи арбаґаґы акыр аґақ ду амоуп, Вероника уаанза ишыақәлырґылахәыз арекорд даиаит. Лхыдґа 10.57 секунд рыла

иналызґейт», – хәа инаґшыны иазґәейтәи аррарґааы. Анапґааы иажәақәа рыла, Вероника илымоу аспорттә зықәтарей

а иааираґара аґаххарей рыла далукаартә дыкоуп. Уи изныкымкәа аспорттә усмәапґәтәкәа лхы рылалырхәейт. 2022 шықәсазы Ақәа ақалақь аґы имәапґаз автомат аимыхрей айбыґарей рзы аконкурс аґы Гран-при аиуит. Звиад Шенґелиа иара убас ишазґәейтз ала, абґарамза, 2022 шықәса рзы ари аґыпґа Ақәа ақалақь еизгоу акоманда аилазаара далалейт. Арака 60-шык аґыпґаааа ркынґәи иалххейт хыкы. Урґ рхыпґхәаараґы дықан Вероника Хаґбаґы. Пшыымш имәаґысуа аицлабрақәа реихшыаалақәа рыла, Вероника хә-медалк лоуит – ахытәи медалқәа аба, аразны медалқәа хґа.

АґАААА РґАААА ГӘАРґОИТ

Аңсныпресс. Адиспансеризация аналаґа инаркны амедицинатә гәаґара иахысит 150-шык ашколхәыцқәа. Мызкы иалаґзаны адиспансеризация мәапґан Бедиа, Аацы, Мґара, ґхына, Арасазыхы ақыґақәа рґы.

«Адиспансеризация амәапґара аґшыызґаз Адунеизегьтәи аґсуабаза жәлар Рконгресс ауп. Хәра уи азы иґабуп хәа раххәар хґахуп. Ас еипґш аусмәапґатә дара аґақы дууп еиґаґыло аґар рзы. Аґаааа ианаамґоу ирдырыр алшоит рхәыцқәа ирыхәуа ачымазарақәа ртәи, ианаамґоу уи рыхәышәтәраґы иалаґоит», – хәа Аңсныпресс акорреспондент даниґәәажәоз абас ихәейт аґыла аґәабзиарахычара Аминистрра аңны. Ахәычы игәабзиара азеипґш ґаґылазаашәа аилкааразы ишыа рґоит. Адиспансеризация амәапґара ахәаақәа ирґаґзаны ахәыцқәа

дрыхәапґшуейт аневролог, алор, аокулист, апедиатр. Ахәыцқәа ркардиоґраммәа ґырхуейт, анаааа Москватәи акардиолоґцәа уи иахәапґшуейт, алкааґы қарґоит. 14 шықәса ирхысхәоу ашколхәыцқәа афлиуороґрафия хәа изышыґоу иахысуейт. Амедицинатә рбаґақәа рыла аультра-

бжыґтә аґара мәапґахоит. Ашколхәыцқәа реихарак рґы иуґыло ачымазарақәа ирейуоуп иееим рылабара, аневролоґиятәи астоматолоґиятәи ачымазарақәа. Иазґәаґатәуп, ашколхәыцқәа азәыршы ахәкым рхы идмырбеижыґтәи акрааґуейт, урґ ашәкәы иґаґалоуп.

APSNY MEDIA logo and contact information: gazeta-apsny.info, arpsnygazeta@mail.ru, аґәл: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73, аґызґыпґ: Аңсны, Ақәа ақ., Ажәанба имәа, 9, Ареспубликатә хәынтқарратә усхәартә «Аңснымедиа», Аредактор хада инапынґақәа назыпґзо Борис ҚАґЫИА, Аґазет адґала иаым астаґия ахә аредакция иазшәазом, Аґазет ахә – 20 мааґ